

Otvorena medijska grupacija provodi projekt „Pazite kome vjerujete“ uz financijsku podršku Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku.

Projekt je usmjeren na informiranje osoba starije životne dobi o opasnostima potpisivanja ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju. Razlika između ova dva ugovora je ogromna i često nepoznata starijim osobama što ih stavlja u posebno osjetljiv položaj.

U nastavku je opis problema i niz prijedloga kojim bi se moglo stati na kraj zlouporabu instituta uzdržavanja.

Nadalje, zatražili smo odgovor od svih registriranih stranaka u Hrvatskoj a odgovore na pitanje na koji način će djelovati kako bi se unaprijedio zakonski okvir i praksa zaštite starijih osoba od zlouporabe instituta uzdržavanja, u okvirima svoje predizborne kampanje ali i nakon parlamentarnih izbora smo dobili samo od dolje navedenih političkih stranaka, koje objavljujemo na društvenim mrežama Otvorene medijske grupacije u formatu u kojem smo ih i zaprimili.

#####

Blok umirovljenici zajedno – BUZ

[buz at buz.hr](mailto:buz@buz.hr)

Zagreb , 10.6.2020.

Poštovani,

BUZ je apsolutno za promptno ukidanje instituta Ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, kao što smo i mišljenja da bi žurno trebalo uvesti Pravobranitelja za osobe starije životne dobi.

Previše je primjera izigravanja osoba starije životne dobi Ugovorima o dosmrtnom uzdržavanju tako da je po našem mišljenju jedino rješenje ukinuti taj institut.

Prilog takvom mišljenju je i u činjenici da su kršitelji takvih ugovora najčešće osobe bliske, u srodstvu, starije osobe koje su radi specifičnih odnosa sa njima bliskim osobama podložni manipuliranju, a često i unaprijed smišljenim prijevaram radnjama.

Predsjednik BUZ

Milivoj Špika prof.

Hrvatska stranka umirovljenika HSU

[posaohsu at gmail.com](mailto:posaohsu@gmail.com)

Zagreb, 10.6.2020.

Poštovani,

dio Vašega upita o ugovorima o dosmrtnom uzdržavanju odnosio se i razdoblje predizborne kampanje.

Zadovoljni smo i ponosni što je Restart koalicija prepoznala vrijednost HSU-ovih prijedloga koji su u cijelosti ugrađeni u program koalicije. Dio programa koji se tiče umirovljenika i starijih osoba jesu HSU-ov program.

Time je i zabrana ugovora o dosmrtnom uzdržavanju postala sastavni dio programa koalicije.

U privitku Vam šaljem izborni program koalicije Restart za izbore 2020. (Umirovljenici na str. 26./27. u kategoriji Mjere za pravedno, slobodno i solidarno društvo)

MJERE ZA PRAVEDNO, SLOBODNO I SOLIDARNO DRUŠTVO

zabraniti ugovore o dosmrtnom uzdržavanju

Poštovani,

svjesni smo velikog problema ugovora o dosmrtnom uzdržavanju. Posve iskreno, čudimo se da takav institut koji potiče na kriminalno djelovanje uopće ima svoje mjesto u Zakonu o obveznim odnosima. To je zločin sa zakonskim blagoslovom. Hrvatska stranka umirovljenika nosi umirovljenike u nazivu, mislima i djelima. Sve što činimo, činimo s ciljem da umirovljenicima osiguramo dostojanstven i kvalitetan život. Kao parlamentarna stranka, najjače oruđe koje imamo jesu upravo **prijedlozi zakona** i iskoristit ćemo to kako bismo zaštitili one najranjivije od svih oblika iskorištavanja i ugroze. Žalosno je što ova prijetnja ima svoj zakonski okvir, ali svi znamo da samo zato što je nešto po zakonu ne znači da je i moralno.

U privitku Vam kao odgovor šaljem dio o ugovoru o dosmrtnom uzdržavanju iz naše *Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti starijih osoba u Republici Hrvatskoj - prijedlozi zakona 2019./2020.* u kojoj smo opisali pet prijedloga zakona koji su ušli u proceduru i dva koja će biti u proceduri do kraja 2020. godine.

Ključni argument za prijedlog zabrane ugovora o dosmrtnom uzdržavanju za nas je postojanje ugovora o doživotnom uzdržavanju. Ako u našem društvu postoji potreba da dvije odrasle osobe sklope takav ugovor u kojem je jedna davatelj uzdržavanja, a druga primatelj, taj će odnos u potpunosti biti uređen institutom ugovora o doživotnom uzdržavanju. Ne treba nam ugovor koji kao razliku uvodi samo trenutak smrti primatelja uzdržavanja. Takav dodatni ugovor omogućuje davatelju uzdržavanja da uzme imovinu primatelja bez da je započeo s obvezom uzdržavanja. Mamac za zlonamjerne ljude. Klopka za očajne.

Ohrabrio nas je ovaj Vaš upit. Što nas više upozorava na nepravdu, veće su šanse da će se to ispraviti.

Hvala!

UGOVORI O DOSMRTNOM UZDRŽAVANJU SU LIHVARSKI UGOVORI

- uvod u prijedlog zakona Hrvatske stranke umirovljenika

Starije osobe zbog svoje dobi, samačkog života, a i neupućenosti česte su žrtve i lake mete počinitelja raznih kaznenih djela. Ministarstvo unutarnjih poslova vodi statistiku o počinjenim kaznenim djelima iz koje je vidljivo da su u 2018. godini 8233 osobe starije od 60 bile žrtve nekog zločina. U ukupnom broju oštećenih nalazi se čak 6316 starijih osoba koje su prijavile kazneno djelo protiv imovine, od čega 5571 krađu i 447 prijevare. Treba uzeti u obzir da u službenu statistiku mogu ući samo prijavljena kaznena djela, pa ih sigurno ima i neprijavljenih što zbog srama što iz straha.

U kategoriji lihvarski ugovori samo su dva prijavljena kaznena djela, ali to je možda tako jer ne nazivamo stvari pravim imenom. Kazneni zakon lihvarski ugovor opisuje kao posljedicu iskorištavanja nužde, neiskustva, lakomislenosti, smanjene sposobnosti rasuđivanja ili znatne slabosti volje druge osobe. Smatra se da je takvo kazneno djelo počinjeno ako počinitelj primi od oštećene osobe ili s njom ugovori za sebe ili drugoga imovinsku korist koja je u očitom nerazmjeru s onim što je on dao, učinio ili se obvezao dati ili učiniti. Takav bi se opis vrlo lako mogao staviti i uz druga dva ugovora koja poznaju hrvatski zakoni – ugovor o doživotnom i ugovor o dosmrtnom uzdržavanju.

Ugovorom o doživotnom uzdržavanju obvezuje se davatelj uzdržavanja da će primatelja uzdržavanja uzdržavati do njegove smrti. Primatelj uzdržavanja izjavljuje i obvezuje se da mu daje svu ili dio svoje imovine, s time da je stjecanje stvari i prava odgođeno do trenutka smrti primatelja uzdržavanja.

Ugovorom o dosmrtnom uzdržavanju davatelj uzdržavanja obvezuje se da će primatelja uzdržavanja uzdržavati do njegove smrti, a primatelj se obvezuje da će mu za života prenijeti svu ili dio svoje imovine. Naglasak i razlika u odnosu na ugovor o doživotnom uzdržavanju je u riječima za života. Primatelj uzdržavanja potpisom ugovora o dosmrtnom uzdržavanju prepisuje svoju imovinu na davatelja uzdržavanja koji može odmah raspolagati tom nekretninom kako god želi: može je prodati, opteretiti hipotekom, pa čak i iseliti uzdržavanu osobu koja je do potpisa tog ugovora bila vlasnik. Ugovor o doživotnom uzdržavanju omogućuje takvo raspolaganje tek kada uzdržavani umre. Nakon potpisivanja ugovora o dosmrtnom uzdržavanju uzdržavani nema nikakva prava glede imovine i preko noći može ostati i bez uzdržavanja i bez nekretnine.

Zvuči pomalo nevjerojatno da takav ugovor uopće postoji. Čini se kao da ljudi koji su zakonskim propisima to omogućili nikada nisu sreli drugog čovjeka i nemaju ni približnu ideju o ljudskoj prirodi. Tako zamišljen ugovor priziva kriminalce i predatore, a izravno u opasnost stavlja sve starije osobe koje trebaju brigu, pomoć, a često i samo društvo. Institut ugovora o dosmrtnom uzdržavanju istovremeno njeguje kriminalnu stranu ličnosti nekih osoba i iskorištava usamljenost, fizičku i ekonomsku nemoć starijih osoba. Poželite li saznati više o ugovorima o dosmrtnom uzdržavanju, informacije ćete naći uglavnom u rubrikama crne kronike. Ne postoji evidencija sklopljenih ugovora ni pokrenutih postupaka za razvrgavanje tih ugovora.

Ured pučke pravobraniteljice proveo je 2018. istraživanje o informiranosti starijih osoba o svojim pravima, odnosno mogućim rizicima sklapanja ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju. Na uzorku od 500 osoba starijih od 65 godina odgovori otkrivaju da je 71% ispitanika čulo za mogućnost sklapanja ugovora o dosmrtnom, a 76% o doživotnom uzdržavanju. Zabrinjavajuće je da čak 72% ne zna razliku između tih dvaju ugovora. Za zabranu sklapanja ugovora s pružateljima socijalnih usluga, koja je propisana upravo na preporuku Ureda pučke pravobraniteljice, nije znalo 85% ispitanika. Takvi visoki postoci upozorenje su i dokaz da stranke koje potpisuju te ugovore nisu u ravnopravnom položaju i da je to samo jedan od načina iskorištavanja slabije informiranosti starijih osoba.

Hrvatski zakoni kao jedan od oblika nasilja prepoznaju i ekonomsko nasilje koje se definira kao zabrana ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovine stečene osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci. Takav oblik nasilja starijim osobama prijete i unutar obitelji i od strane nepoznatih počinitelja.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji štiti starije osobe kojima je šteta počinjena od strane člana obitelji, dok zaštitu od nasilja i prijevara od strane nepoznatih počinitelja mogu potražiti u okviru Kaznenog zakona. Dok ih dva zakona štite, jedan ih napada – ugovor o dosmrtnom uzdržavanju uređen je Zakonom o obveznim odnosima. S obzirom na to da Zakon o obveznim odnosima uređuje ugovor o dosmrtnom uzdržavanju u svega nekoliko članaka nakon odredbi kojima uređuje ugovor o doživotnom uzdržavanju, na način da određuje pojam ugovora i utjecaj smrti davatelja uzdržavanja na ugovor, a u svemu ostalome upućuje se na odgovarajuću primjenu odredaba Zakona o obveznim odnosima o ugovoru o doživotnom uzdržavanju predlažemo da se zabrani institut Ugovora o dosmrtnom uzdržavanju.

Zaštićeni odnos davatelja uzdržavanja i primatelja uzdržavanja u potpunosti je uređen institutom ugovora o doživotnom uzdržavanju i nema potrebe za dodatnim ugovorom koji kao morbidnu novinu uvodi samo trenutak smrti primatelja uzdržavanja. Iako nema službenog registra davatelja uzdržavanja

ni evidencije potpisanih ugovora, praksa je pokazala da se institut ugovora o dosmrtnom uzdržavanju zloupotrebljava na štetu primatelja uzdržavanja. Obveze davatelja uzdržavanja iste su u oba ugovora o uzdržavanju i nema nikakve potrebe da se jednim ugovorom omogućuje da uzdržavatelj uzme imovinu uzdržavanoga, a da obveza uzdržavanja nije ni započela.

Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima je u izradi i bit će u saborskoj proceduri do kraja 2020. godine.

LP

Za dodatna pitanja, stojim na raspolaganju

Julia Horvat

099/486 33 99

Možemo! - politička platforma

[info at mozemo.hr](mailto:info@mozemo.hr)

Zagreb, 13.6.2020.

Poštovani,

hvala na upitu! Uskoro objavljujemo naš cjeloviti program na www.mozemo.hr iz kojega će biti vidljive i naše pozicije o temi kojom se bavite. Ukoliko će biti nekih neodgovorenih stavki, slobodno nam se ponovno obratite. Jedino napominjemo da zaprimamo iznimno veliki broj upita pa vas molimo za razumjevanje za čekanje na odgovor.

Pozdrav,

Možemo! - Politička platforma

Socijalistička radnička partija Hrvatske – SRP

[srp01 at vip.hr](mailto:srp01@vip.hr)

Zagreb, 14.6.2020.

Poštovani,

pažljivo smo pročitali vaš dopis i dajemo punu podršku projektu informiranja naših starijih sugrađana o opasnostima ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju. Slažemo se s oba iznesena prijedloga, da se pristupi izmjenama ZOO u dijelu koji se odnosi na ugovor o doživotnom uzdržavanju, a posebno s ukidanjem instituta dosmrtnog uzdržavanja.

SRP se u svom djelovanju uvijek oslanja na mišljenja kolega koji pomno prate određenu problematiku i osmišljavaju najbolja rješenja (udruge, sindikati, inicijative, grupacije...). Smatramo to neophodnim ako želimo svima u društvu osigurati kvalitetan život, a posebno najranjivijim i najugroženijim skupinama.

Drugarski pozdrav,

Socijalistička radnička partija Hrvatske

Zagreb, 3. srpnja 2020. godine

OTVORENA MEDIJSKA GRUPACIJA

Pozdravljamo inicijative koje unaprjeđuju položaj i zaštitu prava starijih osoba u društvu. Problem nasilja nad starijim osobama prepoznat je u Hrvatskoj demokratskoj zajednici te je u Strategiji socijalne skrbi za starije osobe za razdoblje 2017.-2020. godine kao posebno područje djelovanja istaknuto područje informiranja o pravnim posljedicama ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju. U tu se svrhu financiraju aktivnosti koje imaju za cilj informiranje starijih osoba o štetnosti sklapanja gore navedenih ugovora kao i pružanje savjetodavne pravne pomoći u svrhu sprječavanja zlouporabe ugovora o dosmrtnom/doživotnom uzdržavanju starijih osoba.

U narednom razdoblju namjeravamo normativno konkretnije zaštititi starije osobe u pogledu ostvarivanja prava iz sustava socijalne skrbi, na način da osobama koje su potpisale ugovor o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju (ukoliko se odredbe navedenog ugovora ne poštuju i ukoliko su poduzete aktivnosti za raskidanje istoga), omogućiti pristup pravima iz sustava socijalne skrbi (npr. da može ostvariti pravo na zajamčenu minimalnu naknadu, pravo na uslugu dugotrajnog smještaja i slično što sadašnjim propisom nije moguće).

Također, planira se donošenje novog strateškog dokumenta za zaštitu starijih osoba pri čemu će jedno od područja djelovanja biti zaštita od nasilja nad starijim osobama. Tako se planiraju podupirati aktivnosti istraživanja, edukacije, preventivnog djelovanja i senzibilizacije stručnjaka, starijih osoba i uopće šire javnosti o ovom problemu.

Naglašavamo da izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima u dijelu u kojem navodite ulogu centra za socijalnu skrb pri sklapanju ugovora o doživotnom ili dosmrtnom uzdržavanju na način kako ste predložili, predstavlja ograničavanje slobode i kršenje ljudskih prava pojedinaca a što bi za posljedicu imalo kršenje odredbi međunarodnih pravnih dokumenata (Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Konvencija o pravima osoba s invaliditetom). Ističemo da učinkovita zaštita prava starijih osoba nadilazi granice jednog resora (ili ministarstva) te je potrebna suradnja svih segmenata društva.

Općenito vezano uz unaprjeđenje skrbi za starije osobe planira se zakonskim i podzakonskim propisima postrožiti kriterije za početak pružanja socijalnih usluga te bolje praćenje pružatelja usluga. Planira se proširiti i lepeza izvaninstitucionalnih oblika skrbi za starije osobe uz obvezu socijalnog planiranja na razini županije kako bi se osigurala dostupnost istih. Nadalje, planira se propisati obvezno stručno usavršavanje djelatnika zaposlenih kod svih vrsta pružatelja usluga neovisno o osnivaču kao i unaprijediti kontrola i nadzor nad zakonitošću rada, stručnim radom i kvalitetom pružanja usluga.

U idućem mandatu radit ćemo na još kvalitetnijoj i učinkovitijoj zaštiti najranjivijih skupina društva.

Trenutno važeći Zakon o obveznim odnosima propisuje kako ugovor o doživotnom uzdržavanju i ugovor o dosmrtnom uzdržavanju moraju biti sastavljeni u pisanom obliku, ovjeren od suca nadležnog suda ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta.

Također propisano je da će prilikom ovjere ili sastavljanja ugovora ovlaštena osoba ugovarateljima pročitati ugovor i upozoriti ih na njegove posljedice.

Prema tome, radi se o strogo formalnom ugovoru koji se valjano može sklopiti samo uz propisano sudjelovanje suca odnosno javnog bilježnika.

Da bi se ugovor mogao ovjeriti sudac mora poduzeti radnje koje su potrebne za sklapanje valjanog ugovora, kao što su utvrđivanje jesu li ugovorne strane sposobne i ovlaštene za poduzimanje pravnog posla, radi li se o njihovoj pravoj i ozbiljnoj volji, upozoriti stranke na eventualne nedostatke ugovora te ih upozoriti na posljedice ugovora.

Postupanje javnih bilježnika i radnje koje je javni bilježnik dužan poduzeti pri sastavljanju javnobilježničkog akta odnosno pri potvrdi (solemnizaciji) privatne isprave detaljno su propisane Zakonom o javnom bilježništvu.

Postojeći zakonodavni okvir daje temelj za zaštitu građana starije životne dobi, uz pretpostavku savjesnog i odgovornog obavljanja poslova nadležnih institucija.

U cilju poduzimanja mjera za osnaživanje zaštite najranjivijih skupina društva, u ovom slučaju građana starije životne dobi, u koordinaciji više resora provest će se analiza kako bi se odredili daljnji koraci te ojačao zakonodavni okvir. Pritom ćemo voditi računa o ustavnim pravima primatelja uzdržavanja koji imaju pravo raspolaganja imovinom na način koji žele, ali i o ustavnim pravima davatelja uzdržavanja kako bi njihov rad bio vrednovan.

S poštovanjem,

Hrvatska demokratska zajednica